

(rajonas / miestas, mokykla)

klasės (grupės) mokinio (-ės)

(vardas ir pavardė)

LIETUVIŲ KALBA (GIMTOJI)

2017 m. pagrindinio ugdymo pakartotinio pasiekimų patikrinimo užduotis

Teksto suvokimo, literatūros ir kalbos žinių taikymo testas

2017 m. birželio 20 d.

Trukmė – 1 val. (60 min.)

NURODYMAI

- Pasitikrinkite, ar nėra užduoties sąsiuvinyje tuščių lapų ar kito aiškiai matomo spausdinimo broko. Pastebėję praneškite vykdytojui.
- Įrašykite savo miestą / rajoną, mokyklą, vardą ir pavardę tam skirtoje užduoties sąsiuvinio vietoje.
- Rašykite aiškiai, įskaitomai, mėlynai rašančiu rašikliu. Koregavimo priemonėmis naudotis negalima.
- Atsakykite į užduočių klausimus glaustai ir aiškiai. Atsakymus sutalpinkite tam paliktose eilutėse.
- **Formuluokite atsakymus savais žodžiais.** Jei klausimas nereikalauja cituoti – necituokite.

PASTABA: neaiškiai parašyti, pribraukti atsakymai vertinami 0 taškų.

Linkime sėkmės!

VERTINIMAS

	Maksimalus taškų skaičius	1 vertintojas	2 vertintojas	Galutinis įvertinimas
Teksto suvokimas ir literatūros žinių taikymas	18			
Kalbos žinių taikymas	18			
Galutinė taškų suma	36			

TAŠKAI

Vertinimo komisija:

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

(parašas, vardas ir pavardė)

TEKSTO SUVOKIMO IR LITERATŪROS ŽINIŲ TAIKymo UŽDUOTYS

Perskaitykite tekstus ir atlikite užduotis.

1 tekstas

Juozas Aputis

ERČIA*, KUR GAIVUS VANDUO

(ištrauka)

Sesuo vis nardė duburkyje**, ilgos jos kasos šlapios tįsojo per nugarą, mažoji tiesdavo į ją rankas, prašydama prilaikyti ir tempti į vidurį, bet sesuo tik vieną sykį šitaip padarė – atmetinai ir be meilės. Iš suaugusiųjų šios miško erčios žmonių ji buvo vienintelė, beveik negalvojanti apie praeitį. Nuplaukusi į aną užtvankos pusę, ji atsisėdo ant didelio akmenų, per pečius nusvarinusi šlapias kasas, ir su keista baime, tarytum pirmą sykį, žiūrėjo į įdegusias krūtis ir nežymiai aukščiau kelių subraižytas kojas. Vėjūkštis ir čia atnešdavo laukinių jurginų kvapą, keistas, gaudžiai viliojantis nujautimas supo ją, sėlino kažkas nebaugus, bet vis dėlto keliantis virpulį. Neaiškiame, prieš akis banguojančiame būsimo laiko tarpe ji matė didelę, gražią jėgą, kuriai būtinai reikės paklusti. Didelė, nemateriali jėga siautė kažkur toli, bet ji su baime suprato, kad toji jėga ją jau mato, jos siekia.

– Tu negera, – pasakė mažoji. Tikras vaikas. Mažytė nuoga įdegusi ir susibraižiusi kojas mergaitė. – Visą laiką buvai gera, o dabar ne. Ir važiuok, kad nori. Aš pati sau būsiu gera ir dar išmoksiu plaukti.

– Ko pyksti? – iš reikalo paklausė sesuo, prisiversdama neužmiršti mažosios, kuri iki pusės sėdėjo vandeny aname užtvankos krašte, ištiesusi į šalis rankas. – Aš gera. Pati žinai, kad gera, – švelniai pasakė sesuo, bet neaiškus ilgėjimasis jos nepaliko. Ji negalėjo būti tik čia. Prisiliedama prie savo kūdikystės ir vaikystės daiktų, prie nuolat tekančio ir gargiančio vandens ir prie maurais apaugusių akmenų, ji pajuto, kaip kartu pati atsispiria, amžinai nutraukdama natūralius ryšius ir tą pačią akimirką uždarydama viską atmintyje, kad po daugelio metų galėtų jais maitinti beprasmišku, gal net bjauriu tampantį savo gyvenimą, kad rastų čia atspirtį pavargime.

J. Aputis. Gegužė ant nulūžusio beržo. V., Vaga, 1986

* erčia – miško laukymė, didesnis atviras plotas, apsuptas miško

** duburkis – duburys (duobė upėje ar ežere)

Klausimai:

1. Kuri iš seserų yra pagrindinė ištraukos veikėja?

(1 taškas)

2. Remdamiesi tekstu pagrįskite, kad seserų bendravimas yra kitoks nei anksčiau.

Anksčiau:

Dabar:

(2 taškai)

Čia rašo
vertintojai
1 2

1 2

— —

— —

		Čia rašo vertintojai	
		1	2
3.1. Įvardykite dvilypius vyresniosios sesers jausmus, susijusius su išėjimu iš namų.			
	(2 taškai)	—	—
3.2. Pagrįskite citata.			
	(1 taškas)	—	—
4.1. Remdamiesi ištraukos pabaiga, paaiškinkite, kuo žmogui svarbi vaikystė.			
	(1 taškas)	—	—
4.2. Pagrįskite citata.			
	(1 taškas)	—	—

Iš viso (maks. 8 taškai)		
----------------------------------	--	--

2 tekstas

Viktorija Daujotytė, Regimantas Tamošaitis

NAMAI IR BENAMYSTĖ LITERATŪROJE

(Ištrauka)

Lietuvių kultūroje yra suformuotas stiprus namų centras, literatūra namų jausmo tiesiog persmelkta. Galima sakyti, kad lietuvių literatūroje dominuoja namų žmogus. Žemdirbių kultūros išpuoselėta sodyba – namai nėra tik namas, o visa gyvenimo aplinka, gal net visa žemė, kuri yra dirbama, apdirbama. Šiaurietiška gamta mokė žmogų namus branginti. Juk be namų neišgyvensi – be namų ugnies, šilumos. Turime archetipinių* lietuviškos namų jausenos poetinių pavyzdžių – štai Salomėjos Nėries posmas iš „Eglės žalčių karalienės“: „Trobelytė menka / Ir ugnelė skaidri – / Atiduotum kažką! / Kam tu jos neturi?“

Didaktiniais motyvais klasikinėje lietuvių kultūroje žmonės buvo skatinami namus branginti, jų laikytis. Tradiciniai namai yra sėslaus gyvenimo būdo atributas.

Kada lietuvių literatūroje pasigirsta klajūno, namų neturinčio žmogaus motyvas? Jau XIX a., o XX a. pradžioje klajūnas įsitvirtina kaip žmogaus tipas. Ši tema taip pat atspindi modernių laikų situaciją: tai žmogaus laisvė palikti namus ir ieškoti geresnio gyvenimo; su tuo susijusios žmogaus iliuzijos, taip pat neišvengiamas iliuzijų žlugimas ir bandymas grįžti. Namai kartais būna pasiekiami, kartais jau ir ne. <...>

Tikrų namų negalima imti ir nupirkti kaip niekur nieko, lyg kokio daikto. Bet šiuolaikiniam vartotojui, matyt, galima, jam – be jokių problemų. Ir nupirkti, ir vėl parduoti, pelno gauti. Namai dabar virsta pelninga preke. Žinoma, tiems, kurie moka suktis. Vartotojui namai kaip žmogiška kategorija neegzistuoja. Nebent jis gali pasinaudoti žmonių sentimentais – daugiau uždirbti už kam nors brangią vietą, parduoti namą kartu su vaizdu į ežerą, pasinaudoti vietos istoriškumu...

www.tekstai.lt

* archetipas – pirmapradis vaizdinys

Klausimai:

5. Kas žemdirbių kultūroje suprantama kaip namai?

_____ (1 taškas)

6.1. Remdamiesi S. Nėries citata paaiškinkite, koks tradicinės kultūros žmogaus santykis su namais.

_____ (1 taškas)

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—
—	—

6.2. Kokiomis meninėmis priemonėmis šis santykis atskleidžiamas? Įvardykite ir išrašykite dvi skirtingas menines priemones.

Meninė priemonė _____, citata _____

Meninė priemonė _____, citata _____

(2 taškai)

7. Kokį su namais susijusį prieštaringumą patiria modernių laikų žmogus?

_____ (2 taškai)

8. Kaip namai suprantami vartotojiškoje kultūroje?

_____ (1 taškas)

Iš viso (maks. **7 taškai**)

Bendrieji klausimai (tekstų lyginimas):

9.1. Įvardykite temą, kuri sieja abu tekstus.

_____ (1 taškas)

9.2. Palyginkite, kuo panašus santykis su namais atskleidžiamas šiuose tekstuose:

1.

2.

_____ (2 taškai)

Iš viso (maks. **3 taškai**)

Taškų suma už teksto suvokimo ir literatūros žinių taikymo užduotis (maks. **18 taškų**)

KALBOS ŽINIŲ TAIKymo UŽDUOTYS

1 užduotis. Raskite sakinyje išplėstinį pažyminį, jį pabraukite, pakeiskite šalutiniu pažyminio dėmeniu ir užrašykite visą sakinį.

Tam tikri rašytojo gyvenimo faktai, iki galo suprantami tik geriems pažįstamiems, gali būti pateikti esė ar pokalbių forma ir išreikšti autoriaus dvasios gilumas.

(2 taškai)

Čia rašo
vertintojai
1 2

2 užduotis. Raskite ir pabraukite frazeologizmą, paaiškinkite jo prasmę pateiktame sakinyje.

Aš trokštu veiklos, aš noriu įveikti save, o ne stovėti ir muštis į krūtinę.

(2 taškai)

Čia rašo
vertintojai
1 2

3 užduotis. Įrašykite nebaigtų žodžių dalis.

Gera pažindamas Žemaitijos kaimo aplinką, žmogaus vertybes, Juozas Aputis tapo vienu **savič**_____ (būd., aukšč. l., vyr. g., dgs., kilm. l.) jo pasaulėvaizdžio vaizduotojų lietuvių literatūroje. Jau **pirm**_____ (skaitv., vyr. g., įvardž., dgs., įnag. l.) novelių rinkiniais jis **ėm**_____ (veiksmaž., sangr., ties. nuos., būt k. l., vns. 3 a.) keisti buitinės prozos tradiciją. Iš buitinės į būties plotmę buvo dar stipriau **pasistūm**_____ (dal., sangr., neveik. r., būt. k. l., bev. g.) novelių rinkiniu „Horizonte bėga šernai“.

(2 taškai)

Čia rašo
vertintojai
1 2

4 užduotis. Pabraukite skliausteliuose pateiktą taisyklingą variantą.

Juozas Aputis pagarbos žodžiui meistras – kiekvienas jo sakinyje buvo pripildytas (*prasme / prasmės*). Jo pasakojimo nepaprastas tikrumas pasiekė savo (*tikslą / tikslo*) ir stipriai (*įtakojo / veikė*) skaitytoją. Jei perfrazuotume J. Apučio interviu knygos „Maži atsakymai į didelius klausimus“ antraštę, galėtume prieiti (*išvados / prie išvados*), kad pats rašytojas visada kėlė didelius klausimus.

(2 taškai)

Čia rašo
vertintojai
1 2

5 užduotis. Įrašykite praleistas raides, skliaustuose esančius žodžius parašykite kartu arba skyrium.

Čia, tose plyn__se, t__se miškuose, ant šitų kelių ir takų, viskas bus prasid__jė...

(Ne / lengva) _____ karo ir pokario vaik__stė atsispindi daugel__je Apučio novelių. Žmogaus formavim__sis lyginamas su kregždės li__domu lizdu. Ankstyvieji įvykiai atg__ja įsimenanč__s vaizdais (pasakotojo gr__žimas slidėmis keliolik__ kilometrų namo) ir panardinami į apm__stymų srautą, todėl sudaro vient__są pynę. Pasaulio čiuožimo rekordininkės ir vargano provincijos vaiko jud__sius sieja (kaži / koks) _____ ab__pusis r__šys, žmonių s__ntykiuose jis ieško bendrumo. Sav__s tobulinimo vadovėliai, s__kmingos kar__eros žinynai ir popul__rioji žiniasklaida dažnai perša mintį, kad reikia kilti aukšt__n (ne / paisant) _____ aplink__bių ir net ignoruoj__nt šalia esant__jį. Aputis n__ina lengvu keliu, o priverčia skaitytoją k__kviename žin__snyje or__ntuotis į gil__snius būties klaus__mus.

(5 taškai)

Čia rašo
vertintojai
1 2

6 užduotis. Kur reikia, padėkite trūkstamus skyrybos ženklus.

Dažno poeto ar prozininko kūryboje ko gero yra kūrinių kurie matyt užgauna slaptus bei nepaaiškinamus dalykus todėl kiekvienas juos perskaitęs randa ir kažką sau artima. Jie paliečia tuos pagrindus pagal kuriuos jaučiama ir susikalbama ir kurie mums tarsi duodami su istorija kalba ir tėvais.

Juozo Apučio kūriniai tai nedidelis langelis pro kurį pamatai gabaliuką žmonių gyvenimo kai jie regis nieko svarbaus nepadaro ir nepasako net nieko neatsitinka bet tuo metu pasirodo kažkas įvyko įvyksta arba dar įvyks už matomo žmogaus buvimo už jo žodžių arba veiksmų. J. Apučio pasakojimas trumpam apšviečia tuos žmones sutrikusius prieš jiems primestą gyvenimą ir nepasiruošusius tam kas vyksta ir kas netrukus bus. Sukrėsti užgauti pažeminti jie pradeda ypatingai matyti ar ypatingai girdėti.

Su žmogumi kartu jaučia šuo ar kitas naminis gyvulys jie įsiklauso kai nieko negirdėti įsižiūri ten kur kitas mato tik medį malkoms ir mišką dobilieną ir kelią bet nieko daugiau. Todėl šuo ištikimas namų sargas yra paslaptiinga gyvūnijos pasaulio dvasia tarpininkas tarp žmogaus ir gamtos iš žmogaus imantis sumanumą o iš gamtos intuiciją.

Čia rašo
vertintojai
1 2

Vietos pakeitimas perėjimas per lieptą miškelį šie ir kiti panašūs veiksmai keičia mintis ketinimus nes žmogus peržengęs tas ribas jau negrįžta toks pat nors nieko svarbaus galima sakyti neatsitinka. Todėl pavojaus akivaizdoje visi gyviai paukščiai gyvuliai vabzdžiai skuba pakeisti vietą persirikiuoja kaip rudeni į tolimus kraštus išskrendančios gervės.

(5 taškai)

Čia rašo vertintojai	
1	2
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—
—	—

Taškų suma už kalbos žinių taikymo užduotis (maks. 18 taškų)

Kalbos žinių taikymo užduotims rengti naudota literatūra:

Marcelijus Martinaitis. Dobilė dobilienoje. Kn. Skaitome novelę. Vilnius: Vaga, 1991.

www.saltiniai.info/index/details/1189

www.bernardinai.lt/straipsnis/2010-03-01-in-memoriame-juozas-apatys.../41204

www.tekstai.lt/buvo/news/knygos/aputis

TESTO VERTINIMAS TAŠKAIS

Užduotys	Maks. taškų skaičius	Vertinimas	
Teksto suvokimas ir literatūros žinių taikymas	18		
1 užduotis	8		
2 užduotis	7		
Bendrieji klausimai (tekstų lyginimas)	3		
Kalbos žinių taikymas	18		
1 užduotis	2		
2 užduotis	2		
3 užduotis	2		
4 užduotis	2		
5 užduotis	5		
6 užduotis	5		

Testo vertinimas taškais

36